

Nodweddion Diddorol

- A** Mae'r 'Cwrt' Cymraeg yn gyfieithiad o 'court' yn Saesneg. Mae'n bosibl y bu'r pentref yn breswylfan brenhinol, ond nid oes tystiolaeth i brofi hyn.
- B** Enw'r ffordd rhwng Pennal a Chwrt yw 'wtra'r beddau' neu heol y beddau. Yma ymladdwyd brwydr rhwng milwyr Thomas ap Nicholas (Efrog) a Harri ap Gwilym (Caerhirfryn) yn ystod Rhyfel y Rhosynnu (1455-1485). Thomas fu'n fuddugol, ond dywedir bod y ffordd yn frith o feddau'r milwyr a fu farw.
- C** Cadwch lygad am adar y goedwig wrth i chi gerdded i fyny'r ffordd. Gallech weld cnocell y coed, gwybedwr, dringwr bach a hyd yn oed dingoeh.
- D** Eglwys Gwyddelod - Mae'r cylch cerrig hwn o'r Oes Efydd mewn lleoliad dramatig iawn ar silff greigiog, man lle mae nifer o lwybrau'n uno. Mae wedi'i leoli i gael yr effaith fwyaf posibl o un cyfeiriad - y de yn yr achos hwn. Mae'r enw Eglwys Gwyddelod yn anarferol; fel arfer caiff y Gwyddelod eu cysylltu â chytiau, yn hytrach nag eglwysi, yn nhraddodiadau Cymru.

© Lluniau/Pictures, Jeremy Moore

Points of Interest

- A** The Welsh 'Cwrt' is 'court' in English. Perhaps the village was the site of a Royal residence, but there is no evidence to prove this.
- B** The road between Pennal and Cwrt is called 'wtra'r beddau' or the lane of graves. Here a battle was fought between the soldiers of Thomas ap Nicholas (York) and Harri ap Gwilym (Lancaster) during the War of the Roses (1455-1485). The former was victorious, but the road is said to be paved with the graves of lost soldiers.
- C** Look out for woodland birds as you walk up the road. You might see woodpecker, flycatcher, tree creeper and even redstart.
- D** Eglwys Gwyddelod - This Bronze Age stone circle sits in a very dramatic setting on a rocky shelf, a point where several tracks converge. It is located for maximum impact from one direction - in this case, the south. The name Eglwys Gwyddelod ('Irishman's Church') is unusual; the Irish are usually credited with huts rather than churches in Welsh tradition.

Taith Gerdded CWRT

CWRT Walk

Dechrau: Maes parcio'r Pentref, Cwrt
Cyfeirnod Grid: SH 688 000
Pellter: 4.8 km - 3 milltir (gyda'r estyniad 6.6 km - 4 milltir)
Gradd: Canolig (yr estyniad yn egnïol)
Tirwedd: Ffordd darmac, llwybrau cadarn, caeau a choetir
Mapiau: Arolwg Ordnans Explorer - OL 23
Lluniaeth: Gwesty Glan yr Afon, Bwyty Plas Talgarth, siop y pentref - Pennal

1 O'r maes parcio **A** croeswch y briffordd **B** i ddilyn yr isffordd gyferbyn i gyfeiriad Cwm Maethlon **C** am tua 1.2 milltir gan anwybyddu unrhyw droadau tan i chi gyrraedd tŷ gwyn ar y dde lle mae'r ffordd yn troi i'r chwith.

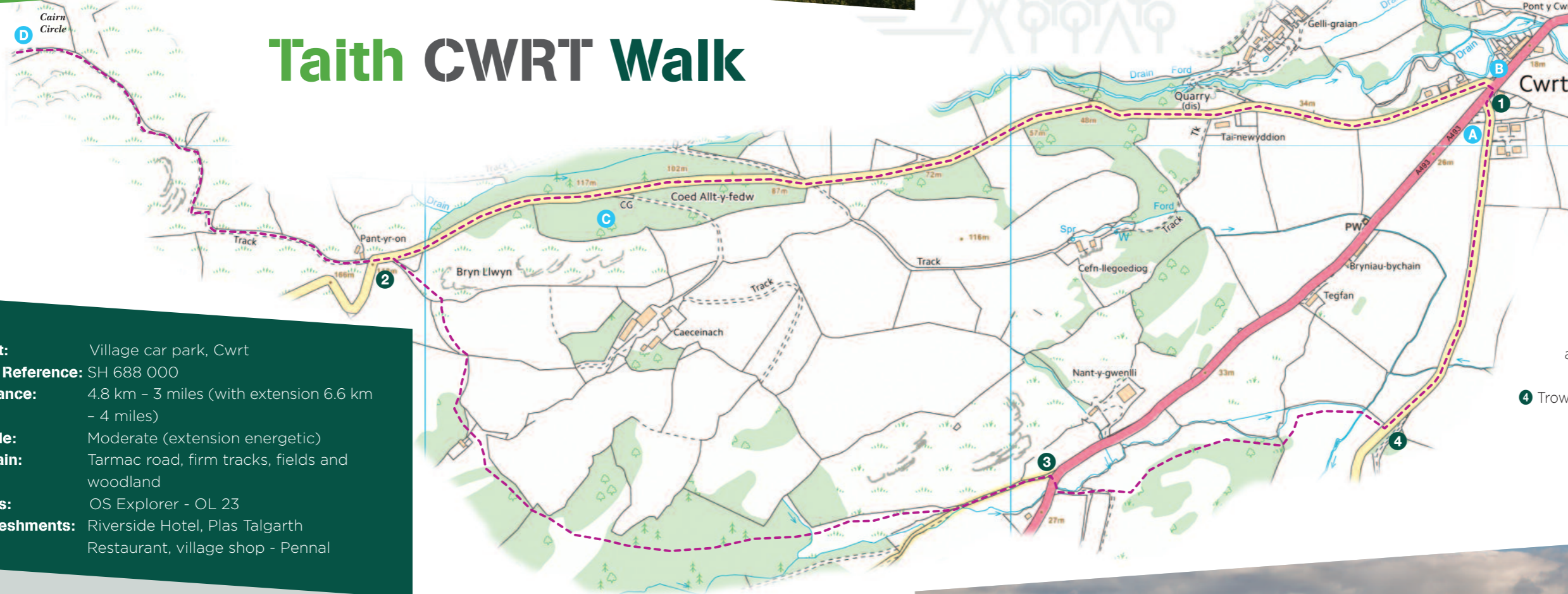
Os dymunwch gerdded yr estyniad i ymweld â chylch cerrig, parhewch i fyny'r ffordd serth i'r chwith o'r tŷ gwyn am tua 1 cilomedr trwy ddwy giât. Mae'r llwybr maes o law yn mynd yn wastad ac mae'r cylch **D** tua 150 metr y tu hwnt i drydedd giât ar silff greigiog uwchben ac i'r dde o'r llwybr. Dychwelwch yr un ffordd.

2 Ychydig cyn y tŷ gwyn lle mae arwydd llwybr troed ar y chwith, ewch trwy giât a dilynwch y llwybr glaswelltog gan gadw'r ffens ar eich ochr dde. Ewch trwy giât, yna trowch yn syth i'r dde trwy giât arall a dilyn y ffens ar y chwith at giât arall. Ewch trwy'r giât hon lle bydd hen sgubor ar y dde. Cerddwch ar draws y cae heibio polyn telegraff i fynd trwy giât ddu i goetir. Cadwch y ffens i'ch chwith a pharhewch i lawr trwy giât. Cerddwch i lawr y cae a phan fydd yn agor allan, ewch ar draws i'r chwith a thrwy giât fetel i'r coetir. Croeswch y bont droed ac ewch trwy giât ddu arall a dilynwch llwybr glaswelltog llydan trwy'r coedydd conwydd gan barhau'n syth ymlaen pan fo'r ffordd yn ymrannu tan i chi gyrraedd ffordd darmac. Trowch i'r chwith i'r briffordd.

3 Trowch i'r dde a chroeswch y briffordd yn ofalus i fynedfa maes carafanau Cefn Crib. Dilynwch y llwybr tarmac hwn a lle mae'n gwyro i'r dde, cymerwch y giât gyntaf ar y chwith a dilynwch y llwybr i gyffordd ac yna trowch i'r chwith tuag at giât, parhewch i ddilyn ochr isaf y coetir trwy gât mochyn. Dilynwch y ffens a'r llethr ar y chwith tan i chi groesi pont droed ac ewch at y gât mochyn yng nghornel chwith y cae.

4 Trowch i'r chwith ar hyd y ffordd yn ôl i'r dechrau.

Taith CWRT Walk

Start: Village car park, Cwrt
Grid Reference: SH 688 000
Distance: 4.8 km - 3 miles (with extension 6.6 km - 4 miles)
Grade: Moderate (extension energetic)
Terrain: Tarmac road, firm tracks, fields and woodland
Maps: OS Explorer - OL 23
Refreshments: Riverside Hotel, Plas Talgarth Restaurant, village shop - Pennal

1 From the car park **A** cross the main road **B** to follow the minor road opposite signposted Cwm Maethlon/Happy Valley **C** for approximately 1.2 miles ignoring any turnings until you reach a white house on the *R* where the road swings *L*.

For an optional extension to visit a stone circle continue steeply up the track immediately to the *L* of the white house for around 1 km through 2 *G*s. The track eventually levels out and the circle **D** lies 150m beyond a third *G* on a rocky shelf above and to the *R* of the track. Return the same way.

2 Just before the white house at a *FP* sign on the *L* go through a *G* and follow the grassy track keeping the fence on your *R*. Go through a *G*, then immediately *R* through another to follow the *L* fence to another *G*. Through this with an old barn on your *R*. Walk across the field past a

telegraph pole to go through a black *G* into the woodland. Keep fence on *L*, on along and down through a *G*. Walk down the field and where it opens out head diagonally *L* and through a metal *G* into woodland. Cross the *FB* and through another black *G* to follow a wide grassy path through the conifer trees, keeping straight on at a fork until you reach a tarmac road. Turn *L* to the main road.

3 Turn *R* and carefully cross the main road to the entrance of Cefn Crib caravan park. Follow this tarmac track and where it bends *R*, take the first *G* on the *L* and follow the track to a junction then turn *L*. When the track bends *L* towards a *G*, keep on following the lower edge of the woodland through a kissing *G*. Follow the fence and bank on the *L* until you cross a *FB* and head up to the kissing *G* in the *L* corner of the field.

4 Turn *L* along the road back to the start.

© Lluniau/Pictures Jeremy Moore

